

Üç Ayları Değerlendirme Yolları

Gönderen Kadir Hatipoglu - Ocak 04 2024 15:00:00

Üç Ayları Değerlendirme

 Üç aylar, gönül dünyamıza bahar neş'esi getiren, yeniden derlenme, toparlanma ve hayat bulma mevsimidir. Fikirde, ruhta, topyekun hayatımızda yeni bir hamle devresidir. İnsanı tedricî bir temizliğe tabî tutar bu mevsim. İlkbaharda açan çiçekler gibi... esen ilk rüzgarlar gibi... Müminin gönlünde sevinç çiçekleri açar, muhabbet yelleri eser bu mevsimde. Duygular coşar... Gazab-öfke, kin, nefret, hased, kibir, gurur, rıya gibi kötü huylar bu aylarda esen saba rüzgârları önünde uçar gider... Merhamet, şefkat, tatlı dil, güceryüz, afv, müsamaha-hoşörü, cömertlik gibi güzellikler yeşerir mü'minde. Aşk, şevk, heyecan gelir. Bir yere varmak ister içi. Hep güzelliklere açilmak, iyiliklere ulaşmak, iyilerle beraber olmak ve Allah Teala'nın rızasına ermek ister. Üç aylar gelip geçici lezzetlere aldanın, fanî pırıltılara kanan, hiç ölmeyecekmiş gibi dünyaya dalanlara, Rabbimizden bir uyarı, bir ikaz hatta ihtarır, intibaha gelmemize, gafletten uyanışımıza, silkinip kendimize gelmemize ve mağfiret olunmamıza vesiledir bu aylar...

إنَّ

رَحْمَتِى

غَلَبَتْ

غَضَبِى "Rahmetim, gazabımı

geçmistir."[\[1\]](#) Buyuran, Yünce Allah -Celle Celalühü- kollarina rahmetiyle

muamele edebilmek içindin vesileler arıyor adeta... Dünden hayatındaki sıkıntılarımızda

kulu kula vesile kılan, ahiretimizi kurtarabilmek için tıslımlı tıslımlırlı

ibadetlerimizi necatıma vesile kabul eden yüce Rabbimiz; ömür

çizgimizde zaman dilimi içinde belli vakitleri de mağfireetine vesile kılınır.

bir Cuma gününde, senede iki bayram gecesine, aylardan Muharrem, Recep, Şa'ban,

Ramazan'a dikkatlerinin çekerek, İslam'ı daha diri daha canlı yaşamamızı, yeniden

dirilişimizi ve kulluk şuuruna ermemizi istiyor Yüce Rabbimiz. Sevgili Peygamberimiz de:

"Recep Allah'ın ayı, Şa'ban benim, Ramazan ümmetimin ayıdır." buyurarak ü&cce

ayların kendilerine has ve zelliklerini, gizliliklerini ve faziletini belirterek, bu mevsimi

münin yüzüne açilmiş fırsat yelpazeleri olduğunu duyuruyor. Yine
keşfetme şefleri, Daaümlı Ekrem callalıbu aleyhi ve sellem üccedil; yıldızı;

kalınatın efendisi, Rasûlullah (ﷺ) Ekrem sallallâhu aleyhi ve sellem (ﷺ); aylarda: 8#1575-8#1604-8#1604-8#1607-8#1615-8#1605-8#1617-8#1614;

8#1575:8#1604:8#1604:8#1607:8#1615:8#1605:8#1617:8#1614:
8#1576:8#1614:8#1575:8#1585:8#1616:8#1603:8#1618:

بَارِكْ
لًنًافِ

Ϭ϶Ϩ϶إ ϩϺϲ
رَجَبٍ،

د,َ,ج,َ,ب,ٍ,،,
و:َ:ش:َ:ع:ْ:ب:

48: [#1000, #1014, #1080, #1014, #1093, #1018, #1070, #1014, #1073, #1000, #1014, #1014](#)

70,

ـ,َ,آ,َ,ل,ّ,ْ,غ,ْ,ـ,َ,ّ
75; رَمَضَانَ "Allahum!

Receb ve Şa'ban'ı hakkımızda mübarek kıl. Bizi Ramazan'a ulaştı."[\[2\]](#) diye dua ederek;

üç aylara yetişme sevincini, rahmet ayı Ramazana ulaşma özlemini, hasretin

ve bu aya kavuþabilme iþtiyakını her minin günde devamlı diri tutmasını

istiyor. O'nun 1571;1589;1618;1581;1614;1575;1576;1616;1616;160

كَالنُّجُومِ "gökteki yıldızlar gibi" diye vasıflandırıldığı ashabı da bu mevsime özeli itina göstermiş feyiz ve bereketinden istifade için titremişlerdi. Sahabe'nin Üç Aylar programı nasıldı Enes b. Malik -radiyallahu anh-den rivayet edildiğine göre: *

Sahabe-i Kiram Şa'ban hilalini görünce, kendilerini Kur'an-ı Kerîm okumağa verirler, çokça ve devamlı salat ü selam getirirlerdi. * Ticaret erbabı borçlarını öderler, senelik hesaplarını toparlardı. * Zenginler ise mallarının zekâtını hesap eder, fakirlere dağıtırlardı ki, ihtiyaççlarını alabilsinler. Sıkıntılarını giderebilsinler. Bu sayede toplum hep birlikte, neşe içinde heyecanlı, aşk ve vecd içinde Ramazanı yaşasın bayram yapabilisin. * Hakimler, valiler, mahkumlarla görüşür, ekseriyetini afv edip, tahliye ederlerdi. Görüldüğü gibi bu hadis-i şerif, ferdî, içtimaî yönüyle üç aylarımızı nasıl geçirmemiz gerektiğini, bizlere açık bir şekilde izah etmektedir. Her meslek gurubunun kendine özgü yapacağı vazifeleri her kesimden insanların aynı heyecanı yaşayabilmesi içinde dikkat etmesi gerekli davranışları olmalıdır. Muhterem Kardeşlerim Nereden başlanmalı? Derseniz tabii ki Önce Tevbe Minarelerdeki kandil lambalarının ufku aydınlatlığı, İslam dünyasına manevî bir iklim getirdiği şu günlerde mü'min neler yapmalı? Nerden başlamalı? diye kendi kendine sormalı... Gönlünü, Kur'an'la, Hadisle aydınlatmağa çalışmalıdır ve kendine bir üç aylar programı hazırlamalıdır. Bu mevsimi fırsat bilerek evvela geçmişteki hayatının muhasebesini yapmalı, kârını zararını ortaya koymalı, "Hesaba çekilmenden önce kendinizi hesaba çekiniz" buyuran sevgili Peygamberimizin sünnetine uyarak, başını iki elinin arasına alıp için için düşünmeli.

Bütün iş burdan başlıyor. Zira "Receb Allah'ın ayıdır." buyruluyor. Allah'ın ayında tam bir aczyet içinde Allah'a iltica etmek, sığınmak ilk işimiz olmalıdır. O halde mü'min önce Allah'ın kapısına varacak. Kulluk niyazıyla kapıyı çalacak.

Kötülüklerinden nadim olacak, pişmanlık duyacak. Rabbine tevbe ile nedametini arz edecek, istigfar ederek gözyaşlarıyla Rabbinden mağfiret niyaz edecek.

Günahlarından, nedametini, pişmanlığını duyurabilmek tevbenin kabulüne işaretettir. Tevbenin kabulü ise helal lokma, ısrar ve gözyaşı ister. Mü'min bilir ki, Rahman'ın rahmet deryası gözyaşları nisbetinde coşar. Allah dostlarından biri şöyle der: "Receb, tevbe ve nedamet ayı. Şa'ban muhabbet ayı, Ramazan kurbet (ilahi yakınlık) ayıdır" Zunnün Mısırî (k.s.) de: "Recep ekme ayı, Şaban sulama, Ramazan mahsul ayıdır. Herkes ne ekerse onu biçer." diyerek mü'min takib edeceği programı sunuyorlar adeta... Üç Ayları Değerlendirme Yolları 1- İyi Bir Muhasebe, Tevbe ve İstiğfar Cenab-ı Hakk'ın اَفَلاَ تَعْقِلُونَ "Düşünmez misiniz?" (Âl-İmrân Sûresi 65)

لَعَلَّكُمْ تَتَفَكَّرُِن "Umulur ki tefekkür edersiniz"(Bakara s.219) âyetleri ve حاسبوا قبل أن تحاسَبوا "Hesaba çekilmeden önce kendinizi hesaba çekiniz" hadisi muhasebe'nin önemini ortaya koymaktadır. Muhasebe, akıl nimetinin sahibi insanoğlu tarafından hayatın bütün safhasında yapılması zorunlu bir olgudur. Böylece akıl şeytanca işlerde değil, faydalı ve gerekli yerlerde kullanılmış olacaktır. İyi bir muhasebe (oto kontrol veya nefş

muhasebesi) fert ve toplum, hatta ülke ve dünya çapında nice sa&glikl&u0111 adımların atılmasına yardımcı olacaktır Eksikleri tesbite ve bilinmeyenleri keşfe götüren bu yol, başkasında eksik ve ayıp aramaya fırsat da bırakmaz Bu nedenle bir saatlik tefekkür nice yılların nafile ibadetine denk kabul edilmiştir. Hülâsâ, beşer hastanesinde "muhasebe aracı" ile hastalıkların teşhis ve tesbiti yapılacak tevbe, istigfar ve ümit ilaçlarıyla tedavi sağlanacak ve beşer bünnesi hayatı sağlığına kavuşacaktır.

2-Kur'ân Üzerinde Çalışma Bu çalışma, Kur'ân okumayı öğrenme ve öğretme, anlama ve anlatma, yaşama ve yaşatma, düşünme ve düşündürme tarzında çok yönlüdür. Kur'ân üzerinde yapacağımız bu ve benzeri çalışmalara bugün her günden daha çok ihtiyacımız vardır. Kur'ân bu aylarda nazil olmaya başladığını göre ibadet bilinci içinde Kur'ân üzerinde metodlu çalışmalara öncelik vermemeliyiz. Kur'ânnbsp;

بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقَى "sağlam kulp"(Bakara s. 256) ve

بِحَبْلِ اللهِ "Allah'ın ipi" dir.(Ali İmran 103) Bu itibarla onun içine girmeden başka bir deyimle Kur'ân dünnesine girmeden İslâm dünnesine girmeniz ve Allah rızasına ve sevgisine ermeniz mümkün değildir. Günümüz müslümanlarının Kur'ân noktasında yapmaları gereken husus, onun anlamı ve muhtevasına yönelik çalışmalardır. Bunun da ilk yolu Allah'ın âyetleri üzerinde düşünmektedir. Nitekim bazı âyetlerde اَفَلاَيَتَدَبَّرُونَ الْقُرْاَنَ "Kur'ân üzerinde düşünmezler mi,(Muhammed s, 24) tarzında düşünmeye dikkat çekilmiştir. 3- Nafile ibadetleri Çoğaltma Üç ayları bahara dönüştürmeğ için namaz, oruç ve benzeri nafile ibadetleri artırmak gereklidir. Zira namaz kötülüklere sed, oruç takva aracıdır. İbadetleri artırmada şöyile bir yol izlenebilir. Evvela, farz olan namaz ve oruçların vaktinde edalarına önem verilmeli ve kazaya bırakılmamalıdır. Buna rağmen kaza durumu söz konusu olursa ilk fırsat o yerine getirilmelidir. İkinci olarak, namaz ve oruç ile ilgili kazalar tespit edilmeli ve bir yere not edilerek yavaş yavaş ikmal edilmelidir. Kuvvetli ve farzlara tabi olan Revâtib sünnetler hariçkazalar ile meşgul olmak daha uygun bir yoldur. Üçüncü olarak; namaz, oruç ve benzeri nafileleri çoğaltmaya itina gösterilmelidir. 4- Mali İbadetleri Çoğaltma Öteden beri olgun mü'minler zekâti bu aylardan birinde, özelliğle Ramazanlarda vermişlerdir. Sadaka-i fitir Ramazan'a has bir malîmükellefiyyettir. Mali ibadetler şüphesiz bu ikisinden ibaret değildir. Yedirme, içirme, giydirme, borç verme, hayır müesseselerine yardım etme vs. gibi infak kapsamına giren her davranış mali ibadetlerden sayılır. Cihad âyetlerinde فِى سَبِيلِ الِوَالِكُمْ وَاَنْفُسِكِ

15; "mallarınızla ve canlarınızla" (Saf S.11) şeklinde mallara ncelik verilmesi de dikkat ekicidir. Mal konusunda mert olmayan can konusunda hıncıdil; mert olamaz. Cimriliğin da cennette yeri yoktur, işte bu ayalar cimriliğin arınmak i̇ncıdil;in birer fırsattır. Kur'an'da zellikle sevilen şeylerin verilmesine işaret edilmiş ve bu anlamlı verme olayına

الْبِرَّ "birr" denmiştir. (İmrân s.92) 5- Hz. Muhammed (s.a.)'i Daha İyi Tanımaya Yemek Çalışma Üç aylarda meydana gelen olayların kahramânı sevgili Peygamberimizdir. Mübarek geceler onun hayatında vuku bulan nemli olayların ismi olmuş, yüce kitabımız Kur'acirc;n bu aylarda ona nazil olmuştur. Allah'ın bize rnek insan ve peygamber olarak gönderdiği yine odur. O canlı Kur'acirc;n'dır. O bizim için iman, İslâm, hayat ve cennettir. Onu tanımadan, bilmeden, ögrenmeden, gönlümüze ve önümüze koymadan İslâm'ı ve Kur'acirc;n'ı tanımak ve yaşamak mümkün olmadığı gibi, ona tabi olup uymadan da Allah sevgisine ermek imkansızdır. Hz. Muhammed (s.a.) peygamberlikte zirve, insanlıkta modeldir. Onun yirmi üç yıllık peygamberlik hayatı ana çizgileriyle, hatta kronolojik olarak detaya varan yönleriyle bilinmeden ne huzur ne de felahtan bahsedilemez. Bu nedenle örnek ve önderimizi en iyi bir şekilde tanımak en güzeli ibadettir. O halde ibadet bilinci içinde onu ögrenmeye bir zamanı değil, her ve pir zamanı ayırmak en büyük vazifemizdir. 6- Kazanılanları Kaybetmeme Bazı işler zamanla veya sayısal olarak da belirli olabilir. Ama kulluk böyle değildir. O devamlı ve hayatla sınırlıdır. Bu gerçeği yüce Rabbimiz şöyle ifade etmektedir:

وَاعْبُدْ
رَبَّكَ
حَتَّى
يَأْتِيَكَ
الْيَقِينُ
 "Ölüm gelinceye kadar Rabbine ibadet(e devam) et."(Hicr s.99) Bu ayet ibadette, başka bir deyimle kullukta devamlı olmayı vurgulamaktadır. Buradaki temel ilke kulluk (ibadet)'te devamlılıktır. Bu ilke Efendimizin diliyle şöyle ortaya konur:

فَإنَّ
خَيْرَ
الْعَمَلِ
أدْوَمُهُ
وَإنْ قَلَّ.
 "Amellerin en sevimli olanı az da olsa devamlı yapılandır." İbadetlerde devamlılık ilkesine bağlı kalmak iman, irade yani azim ve dua yani Allah (c.c.)'a güven ve teslimiyetle mümkündür. Nimete ermek, nimetle sürekli kalmak değildir. Kaybetmemek için bir takım sebeplere riayet edilir. Buna rağmen nimette kalmak da yine O'nun iznine bağlıdır. Bu, Kur'an'da bir dua şeklinde bizlere şöyle sunulmaktadır: ,
رَبَّناَ لاَ
تُزِغْ
قُلُوبَنَا
بَعْدَ اِذْ
هَدَيْتَنَا
وَهَبْ لَنَا
مِنْ
لَدُنْكَ

رَحْمَةً
اِنَّكَ
اَنْتَ
الْوَهَّابُ "Ey Rabbimiz! Bizi hidayete erdirdikten sonra kalplerimizi eğriltme, bize tarafından rahmet bağışla."(Âl-i İmrân s 8) Ayette, kazandıklarımızın Allah'ın bize birer ikramı olduğu belirtilmekte ve kaybetmememiz için sözlü ve fiili çaba emredilmektedir.
III- Üç Aylar ve Mübarek Geceler Mukaddes kitabımız Kur'an' da aylardan -Ramazan hariç- "erbeat-ı hurum ve eşhuru'l-hurum" gibi genel ifadelerle bahsedilir.
Rasuller Sultanı Efendimizin üç ayı birlikte zikrederek bahsetmiştir. Sevgili Peygamberimiz'in üç aylara dair hadisi ve duası şöyledir: "Receb Allah'ın, Sha'ban benim, Ramazan ümilletimin ayıdır".26
اللهُمَّ
بَارِكْ
لَنَا فِي
رَجَبٍ،
وَشَعْبَانَ،
وَبَلِّغْنَا مَمَضَانَ "Allah'ım Receb ve Sha'banı hakkımız da mübarek kıl ve bizi Ramazan'a kavuştur" Üç aylara dair bu genel bilgilerden sonra bu kapsama giren ayları ayrı ayrı ele almak faydalı olacaktır 1- Receb Ayı ve Regâib ve İsrâ Geceleri Sevgili Peygamberimiz'in Receb ayındaki ibadet hayatına ilişkin iki hadis vermek istiyorum:
يَصُومُ
حَتَّى
نَقُولُ َ
يُفْطِرُ،
وَيفْطِرُ
حَتَّى
نَقُولُ َ
يَصُومُ "O, Receb ayında bazan oruçtutar bazan tutmazdı. Bazan orucu uzatır bazan da iftar ederdi". (Buharî, Savm: 53) Receb ayında Regâib ve İsra (mi'rac) gibi iki mübarek gece bulunmaktadır. Regâib, Receb'in ilk Cuma gecesidir. Rağbet olunan kıymetli şeyler, bol bol ihsan ve çok çok feyz manalarına gelen Regaib'e, Allah'ın mümtaz kollarına ihsan ve ikramı büyük olduğundan bu isim verildiği söylenmektedir. Bu nedenle asırlardır müslümanlar bu geceye önem vermişler ve feyz ve bereketinden yararlanmaya çalışmışlardır. İsra veya Mir'ac , Receb'in 27. gecesine rastlar. Risalet görevini eksiksiz yapmaya gayret gösteren Hz. Peygamber, müşriklerin amansız hücumuna uğramış ve akla gelmedik sözlü ve fiili eza ve işkencelerle karşı karşıya kalmıştır. Bunların yanı sıra risaletin onuncu yılında amcası Ebu Talib'i ve vefakar eşи Hz. Hatice'yi kaybetti. Daha çok güven ve teselliye ihtiyaçç duyduğu böyle bir zamanda Hz. Peygamber Allah'ın özel ikramlarına mazhar olup Mekke'den Kudüs'e ve oradan semalara yolculukla taltif edildi. Bu yolculuğun ilk kısmına İSRA, ikinci kısmına Mİ'RAC, denmiştir. Memleketimizde bu yolculuğun yapıldığı geceye genel olarak Mİ'RAC denmektedir. Süleyman Çelebinin "Şeş cihetten ol münezze
zül-celâl, Bîkemukeyf âna gösterdi cemâl" şeklindeki ifadesiyle

"mahiyetini, nasıllık ve niceliğini bilemediğimiz bir şekilde yüce Allah ile görüşen" sevgili Peygamberimiz, şirk koşmayanların affedilebileceği müjdesi, Bakara Süresi'nin son iki ayeti ve beş vakıt namaz hediyesiyle yüce alemlerden dönmüşür. 2- Şâ'ban Ayı ve Berat Gecesi Bu ayda oruçtutmaya özel itina gösteren Efendimiz den ماَ
رَأيْتُ
رَسُولُ
اللّهِ
صَلَّي
اللّهُ
عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ
يَصُومُ
شَهْرَيْنِ
مُتَتَابِعَيْنِ ِنِ إَِّ
شَعْبَانَ
وَرَمَضَانَ
 Ümmü Seleme (radiyallahu anhâ) anlatıyor: "Ben, Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm)'ın Şâban ve Ramazan dışında iki ayı peş peşe tam olarak oruçla geçirdiğini görmedim." (Tirmizî, Savm: 37). Şâ'ban'ın tamamını oruçla geçiren Peygamberimiz(s.a) "Ramazan'dan sonra en faziletli oruç hangisidir" sorusuna "Şâ'ban" diye cevap vermiş ve şu ilavede bulunmuştur:"Şâ'ban, Ramazan'ı karşılamak içindir. Gerektiğinde onu otuza tamamlayınız". Şâ'ban ayında "Berat gecesi" bulunmaktadır ki, ayın on beşinci gecesine rastlar. Duhan Süresi'nin
اِنَّآ
اَنْزَلْنَاهُ فِى
لَيْلَةٍ
مُبَارَكَةٍ
اِنَّا
كُنَّا
مُنْذِرِينَ "Biz onu mübarek bir gecede indirdik" (Duhan S 3) ayetinde geçen Leyle-i mübarek" ifadesi İbn Abbas tarafından "Berât gecesi" olarak tefsir edilmesine karşılık İkreme ve çoğu müfessirlerce "Kadir gecesi" diye açıklanmıştır. Bazı alimler de bu iki görüşü uzlaştırmaya çalışarak Kur'an'ın Berat gecesinde levhi mahfuzdan dünya semasına topluca indirilmesi "İNZAL", Kadir gecesinde de oradan Peygamber (s.a.v)'e parça parça indirilmesi "TENZİL" şeklinde iki aşamalı nüzulünden söz etmişlerdir. Hz. Peygamber bu geceye dair şöyile buyurmaktadır. إذَا
كَانَتْ
لَيْلَةُ
الـنِّصْفِ
مِنْ
شَعْبَانَ ،
فَقُومُوا
لَيْلَهَا

وَصومُوا
نَهَارَهَا
"Şa'ban'ın yarısı (Berat gecesi) olunca gecesini ibadetle,
gündüzünü oruçla geçiriniz. 3- Ramazan Ayı ve Kadir Gecesi
Genel olarak halk arasında "onbir ayın sultanı, Kur'an aylı, oruç ayı ve mağfiret ayı" gibi
niteliklerle bilinen Ramazan kameri ayların dokuzuncusudur. Kur'an'da &nbs;
شَهْرُ
رَمَضَانَ "Ramazan ayı"(
BAKARA Suresi 185) &nbs;diye isminden bahsedilen tek aydır. Bu ayı diğer aylardan ayıran
faktörleri şöyile sıralayabiliriz: اِنَّا
اَنْزَلْنَا
07;ُ فِى
لَيْلَةِ
الْقَدْرِ Kur'an bu ayda
inmeye başlamıştır. لَيْلَةُ
الْقَدْرِ
خَيْرٌ مِنْ
اَلْفِ
شَهْرٍ -Bin aydan hayırkı Kadir Gecesi bu aydadır.
يَآاَيُّهَا
الَّذِينَ
اَمَنُوا
كُتِبَ
عَلَيْكُمُ
الصِّيَامُ
كَمَا كُتِبَ
عَلَى
الَّذِينَ
مِنْ
قَبْلِكُمْ
لَعَلَّكُمْ
تَتَّقُونَ - Oruç
bu ayda farz kılınmıştır ve tutulmaktadır. مَنْ
قَامَ
رَمَضَانَ
إيمَاناً
وَاحْتِسَاب
75;ً غُفِرَ لَهُ
مَا
تَقَدَّمَ
مِنْ
ذَنْبِهِ، "Kim ramazan
gecesini, sevabına inanarak ve bunu elde etmek&nbs; niyetiyle namazla ihyā ederse
geçmiş günahları affedilir.”
يَعتَكِفُ
العَشْرَ
الأَوَاخِرَ
مِنْ

رَمَضَانَ
”Resüllahe sallallahu aleyhi ve sellem ramazanın son on gününde
İ'tikāt fa çekildi. - Teravih namazı ve İtikaf bu ayın sünnetlerindendir. -
Sadaka-i fitir bu aya mahsus özel bir mali ibadettir. İlahi rahmetin sahnak sahnak yağılığı bu
ay, kulluk bilinç ve şuurunun doruğa çıktığı, mü'minlerin maddi ve
manevî yönden kemale erdiği bir "ibadet aylı" olarak da karşımıza çıkmaktadır.
Ramazan'da bulunan (ve 27. gecesine rastlayan) mübarek geceye "Kadir gecesi (Leyle-i
Kadir veya Leyle-i Mübarek)" denir.
nbsp; [\[1\]](#) İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ
Yayınları: 7/262. [\[2\]](#) Ahmed b. Hanbel; Müsned, c. 1 s. 259, Keşfül-Hafâ;
c. 1 s. 186, Hadis No: 554.

[islam ve Hayat,Güncel Vaaz ve Hutbeler](#)